

TIT - MTT Hevesy György Kémiaverseny, országos döntő, Eger, 2007.
Javítókulcs a 8. osztályosok feladatlapjához

1. feladat

CO: redukálószer (vasgyártás)	mérgező (rossz huzatú kályha)	(2)
SO ₂ kénsavgyártás (tartósítás)	savas eső	(2)
KNO ₃ műtrágya	vízszennyezés	(2)
NaCl ételízesítő (vegyipari alapanyag)	(útsózásnál) talajszennyezés	(2)
		Összesen: 8 pont

2. feladat

a) C (vagy MnO ₂ vagy vaspor)	b) CuO	c) I ₂	d) Fe	e) FeS	
					Összesen: 5 pont

3. feladat

Például:

a) Fe, Mg	b) Pb, Cu	c) Cu, Ag	d) Na, Ca	helyes vegyjelenként 0,5-0,5 pont	(4)
A) $Mg + 2 HCl \longrightarrow MgCl_2 + H_2$					
B) $Pb + 2 AgNO_3 \longrightarrow Pb(NO_3)_2 + 2 Ag$					
C) $Fe + CuCl_2 \longrightarrow FeCl_2 + Cu$					
D) $Ca + 2 H_2O \longrightarrow Ca(OH)_2 + H_2$					
					helyes egyenletenként 2 pont
					(8)
					Összesen: 12 pont

4. feladat

a) Pl. CO ₂ , SO ₂	(SO ₃ , NO ₂)	(2)
b) Pl. CO, SO ₂	(NO)	(2)
c) Pl. P ₂ O ₅ , SiO ₂		(2)
d) SiO ₂		(1)
e) NO ₂	(NO)	(1)
f) Pl. CO, CO ₂ ,	(NO, NO ₂ , H ₂ O)	(2)
g) CO ₂ , H ₂ O,	(N ₂)	(2)
		Összesen: 12 pont

5. feladat

Közös: mind a 4. periódusba tartozik	(1)
Kakukk: a bróm, mert nemfém, a többi fém (vagy a bróm aniont képez, a többi kationt; vagy a bróm folyékony, a többi szilárd stb.)	(2)

A második oszlop: **bróm**, klór, jód, fluor, kén

Közös: nemfémes elemek	(3)
Kakukk: a kén, mert kétszeres negatív töltésű iont képez, a többi egyszerest	(2)

A harmadik oszlop: kén, konyhasó, gyémánt, vas, réz

Közös: szilárd anyagok	(3)
Kakukk: a konyhasó, mert vegyület, a többi elem	(2)

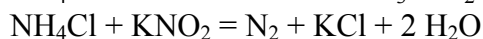
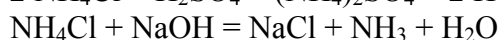
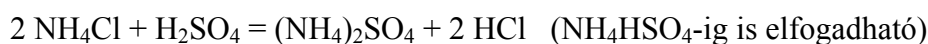
Összesen: 13 pont**Bármely más, elvileg helyes megoldás maximális pontszámot ér.**

6. feladat

- a) $\text{H}_2 + \text{Cl}_2 = 2 \text{HCl}$ (1)
A molekulák száma **nem változik**, mert az egyenlet két oldalán azonos számú molekula van. (1) (2)
- b) $2 \text{H}_2 + \text{O}_2 = 2 \text{H}_2\text{O}$ (1)
Pl. 1–1 mol (összesen **2 mol**) gázból kiindulva 1 mol H_2 -hez csak 0,5 mol O_2 kell, így marad **0,5 mol** O_2 , és keletkezik 1 mol víz, amely lecsapódik.
A molekulák száma az eredeti **negyedére csökken**. (2)
(Valamivel többre, ha a vízpárát is beszámítjuk). (3)
- c) $2 \text{CO} + \text{O}_2 = 2 \text{CO}_2$ (2)
Pl. 1–1 mol (összesen **2 mol**) gázból kiindulva 1 mol CO -hoz 0,5 mol O_2 kell, így marad **0,5 mol** O_2 , de keletkezik **1 mol** CO_2 -gáz.
A molekulák száma csak 0,5 mol-lal, vagyis **háromnegyedére csökken**. (2) (4)

Összesen: **9 pont****7. feladat**

- Az 1. ábrán látható módon a **levegőnél nagyobb sűrűségű** gázokat lehet felfogni.
A 2. ábrán látható módon a **levegőnél kisebb sűrűségű** gázokat lehet felfogni.
A 3. ábrán látható módon a **vízben nem oldódó** (rosszul oldódó) gázokat lehet felfogni.
A szökőkút kísérletet a **vízben jól oldódó** gázokkal lehet elvégezni. (4)
A szilárd anyag: NH_4Cl
A: HCl B: NH_3 C: N_2 (4)

(4)

Összesen: **12 pont****8. feladat**

A reakció egyenlete:

$$M(\text{BaCO}_3) = 197,3 \text{ g/mol}, M(\text{HNO}_3) = 63 \text{ g/mol}, M(\text{Ba}(\text{NO}_3)_2) = 261,3 \text{ g/mol},$$

$$M(\text{H}_2\text{O}) = 18 \text{ g/mol}, M(\text{CO}_2) = 44 \text{ g/mol}.$$

A felhasznált bárium-karbonát anyagmennyisége:

$$n(\text{BaCO}_3) = 148 \text{ g} : 197,3 \text{ g/mol} = 0,750 \text{ mol}$$

a)

Az egyenlet alapján 0,750 mol CO_2 keletkezik.

$$\text{Ennek térfogata: } V(\text{CO}_2) = 0,75 \cdot 24 \text{ dm}^3 = \mathbf{18 \text{ dm}^3}. \quad (2)$$

b)

Az egyenlet alapján: 1,50 mol HNO_3 szükséges.

$$\text{Ennek tömege: } m(\text{HNO}_3) = 1,50 \text{ mol} \cdot 63 \text{ g/mol} = 94,5 \text{ g}.$$

$$\text{A } \text{HNO}_3\text{-oldat tömege: } 94,5 \text{ g} : 0,318 = 297,2 \text{ g}$$

$$\text{Ebből a sűrűsége: } \rho = m/V = 297,2 \text{ g} : 250 \text{ cm}^3 = \mathbf{1,19 \text{ g/cm}^3}. \quad (3)$$

c)

Az egyenlet alapján 0,750 mol bárium-nitrát képződik:

$$\text{Ennek tömege: } m(\text{Ba}(\text{NO}_3)_2) = 0,75 \text{ mol} \cdot 261,3 \text{ g/mol} = 196 \text{ g} \quad (1)$$

$$\text{Ebből } 20 \text{ }^\circ\text{C-on az oldatban maradt: } 196 \text{ g} - 176 \text{ g} = 20 \text{ g só.} \quad (1)$$

Az oldatban levő víz tömege:

$$\text{a salétromsavoldatból: } 297,2 \text{ g} - 94,5 \text{ g} = 202,7 \text{ g}$$

$$\text{a reakcióban keletkezett } 0,75 \text{ mol: } 0,75 \cdot 18 \text{ g} = 13,5 \text{ g,}$$

$$\text{összesen: } 202,7 \text{ g} + 13,5 \text{ g} = \mathbf{216,2 \text{ g.}} \quad (3)$$

(A víz tömege a tömegmegmaradás elve alapján is kiszámítható:

$$\begin{array}{r}
 148 \text{ g } / \text{BaCO}_3 / \\
 297,2 \text{ g } / \text{salétromsavoldat} / \\
 -196 \text{ g } / \text{bárium-nitrát} / \\
 \underline{-33 \text{ g } / \text{eltávozó szén-dioxid} /} \\
 216,2 \text{ g} \qquad \qquad \qquad /3/)
 \end{array}$$

Az oldhatóság:

$$\frac{x}{100 \text{ g víz}} = \frac{20 \text{ g}}{216,2 \text{ g víz}} \rightarrow x = 9,25 \text{ g,}$$

tehát **9,25 g Ba(NO₃)₂ /100 g víz.**

(2)

Összesen: **14 pont**

9. feladat

Eredmények (csak indoklás alapján értékelhetők), pontértékük az indoklásnál szerepel.

A: NaOH   **B:** HCl   **C:** KOH   **D:** H₂SO₄

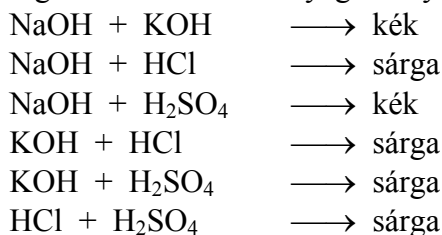
x = 112,5 cm³

Indoklás: (például)

100 cm³ oldatban rendre 4–4 g oldott anyag van. Az anyagmennyiségek:

4 g H ₂ SO ₄ ,	98/g/mol,	0,0408 mol	(0,0816 mol H ⁺)	(2 pont, a többi 1)
4 g HCl,	36,5 g/mol,	0,110 mol	(0,1095)	
4 g NaOH,	40 g/mol,	0,100 mol		
4 g KOH,	56,1 g/mol	0,0713 mol		(5)

A lehetséges reakciók és az anyagmennyiségeket figyelembe véve az indikátorszínek:

A II-III. reakció mindegyike lúgos kémhatást eredményez. Ezt egyetlen vegyület mutatja: a NaOH.

Tehát **A: NaOH.** (2)

Itt a NaOH reakciópartnerei a **C** és **D**, ezek egyike a KOH, másik a H₂SO₄.

Eszerint: **B: HCl.** (2)

Ha **B** vegyület **C**-vel semlegesíthető, akkor

C: KOH. (2)

Valóban: 100 cm³, 0,11 mol H⁺-t tartalmazó sósav semlegesíthető

$$\frac{0,11}{0,0714} \cdot 100 \text{ cm}^3 = 154 \text{ cm}^3 \text{ KOH-oldattal.}$$

Ha **C** a KOH, akkor

D: H₂SO₄. (2)

100 cm³ NaOH oldat 0,10 mol OH⁻-t tartalmaz, semlegesítéséhez 0,10 mol H⁺ kell,

0,816 mol H⁺-iont tartalmaz 100 cm³ kénsavoldat,

0,100 mol   – " –   x   – " –

Ebből: **x = 112,5 cm³.** (2)

Összesen: **15 pont**